

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 7 Decembre, 1892.

Curioși omeni sunt politiciii magiari și aci sub politiciii înțelegem numai pe oficioși, pe aceia cari în măsură mai mică sau mai mare iau parte la conducerea destinelor acestei țări, ci înțelegem și pe aceia, cari fac politică pe cale diaristică și pe calea acésta contribuie în mod însemnat la formarea opiniunii publice.

Sunt curioși politiciii magiari, căci ei adese fără nici o basă, luându-se numai după naturelul lor prea inferbentat, inventează câte o gogoriță, câte, am pute dice, o idee ficsă, îi dau trup și suflet, și-o închipuiesc reală, apoi încep a o combate cu vehemență și ani de a rëndul să bat, să bat ca nește moderni *Don Quichoti*, cu morile de vânt, până-ce se dovedesce, că tot lucrul a fost o închipuire esaltată, în cazul cel mai bun un lucru de tot esagerat, care se spulberă în vânt de sine...

O astfel de gogoriță a fost ideea daco-românismului; magiarii au inventat-o, ei au combătut-o ani de zile, au făcut cu ea mare „sfară în țară,” au căutat să prindă vre un daco-român, dar în zadar a fost totă truda, daco-români nu s'au găsit, ideea s'a tocit, publicul s'a urit de ea, vedând în cele din urmă, că tot lucrul este lipsit de basă reală și ađi daco-românismul este un anachronism, dacă se mai amintesc din întâmplare prin diarele magiare.

După el au venit la ordinea țilei „sobolii” din țera noastră și meritul că i a descoperit este al lui Tisza, fostul prim ministru, dar el i-a descoperit numai în închipuire, căci în realitate după cea mai sirguincioasă căutare, n'a dat de nici unul, nici pe sub pământ, nici la supra fața pământului. „Sobolii” se vede că au dispărut și ei, de-odată cu retragerea lui Tisza, căci nici dela el încóce nu s'a găsit nici un exemplariu.

Au urmat apoi „trădătorii de patrie” în lăuntru și „iredentiști” în afară, în România. Acestia există acum, trăesc și se mișcă printre noi, așa ni-se spune țilnic prin foile magiare și noi tot așteptăm să fim surprinși într'o bună dimineță cu scirea, că guvernul a descoperit prin lungul și latul acestei țări vre-on trădătoriu. Dar scim, că înzadar aseptăm, căci cunosced bine pe poporul român, avem firma credință, că nu se va găsi printre români nici un trădător, nici un iredentist, în sensul cum îl înțeleg magiarii și acești termini vor deveni încurând și ei nise anacronisme, cum a devenit bunăora daco-românismul.

Dar ni-e témă că învechindu-se acestia, magiarii vor inventa termini noi, sub firma căroră se vor

face din nou încercări se fim ponegriți înaintea lumii. Dar se nu cugete politiciii magiari, că cu de aceste nouă ne strică; nouă nu ne strică nimic ér ei se fac de ris înaintea lumii, care așteptă doveđi reale, ér nu presupuneri și suspiciunări, ce nu se pot și nu s'au putut dovedi cu nimic.

Altă este calea, care ar trebui să o urmeze magiarii; lor ca unui popor stăpănit, cum le place cu fală a se numi pe sine, li se impun datorițe grele: ei ar trebui să studieze cu deamă-runtul la diferitele naționalități firea, înclinațiunile, datinele, obiceiurile, cu un cuvânt tot ce constituie individualitatea unui popor, ca să le cunoscă real, ar trebui să aplice printre naționalități am-ploiați de aceia, cari pricepe limba, obiceiurile și păsurile popórelor, cari să le asculte durerile și ne-înșururile lor și astfel răđimați pe base reale și nu închipuite, să dea, ceea ce se cuvine în înțeles modern fiecărui popor.

Purcedând astfel, n'ar mai fi de lipsă a îmbogăți dictionariul politic magiar cu termini ofensători la adresa noastră, cum sunt și cei înșirați mai sus

Revista politică.

Procesele politice intentate de procurorii magiari par a lua o estensiune neobicită de mare într'un stat, despre care se afirmă, că se desvóltă normal și că relațiunile interne sunt favorabile desvóltării lui. Nu numai contra diarelor, dar chiar și contra ómenilor privați se găsesc motive de a face cunoscință cu curțile de jurați și de a-i da în judecată

Atât în lăuntru statului, și cu atât mai virtos în străinătate, aceste fenomene nu pot se provóce decât o impresiune de tot nefavorabilă, deprimătoare.

În Sâmbăta trecută s'a pertractat un nou proces la Pojon, în care Hurban Vajansky a fost condamnat la 1 an închisóre de stat și 300 fl amendă din motiv, că a publicat un articol în diarul „*Narodnie Noviny*” în care după afirmarea procurorului și verdictul juraților, se cuprinde ură și agitare contra magiarilor. Decursul întregului proces a fost important mai virtos prin vorbirile apărătorului, Mudron, carele a ilustrat stările interne ale statului ungar și ale cărei espuneri culminază în frasa: Vreau să dau procurorului ocașiune se ridice acasă și asupra mi: *declar, că răpirea copilor este atentat contra slovacilor, este jafuire etnografică și morală.* — El își termină vorbirea, accen-

tuând, că miseria din Ungaria superióră este espresiunea corupțiunei guvernului

* * *

Din totă discuția asupra importantelor proiecte militare germane, cel mai interesant a fost primul discurs, pe care dl de Caprivi l'a ținut pentru susținerea acestor proiecte. Caprivi țise, că e de lipsă în special sporirea contingentului de pace, ceea ce nu este ceva indiferent pentru guvern, ci tocmai punctul de căpeteniă. Armata are nevoie de un spor de vr'un milion de ómeni, cari ađi stau în dosul căminelor și la cea mai apiopiată mobilizare ar rămenea acasă neinstruiți. Acest réu trebuie reparat, și de aceea voim să recrutăm pe fie-care an cu 60 000 de ómeni mai mulți; din acestia însă se vor scádea ómenii, cari actualmente sunt în a doua rezervă, aș'a, că în realitate vor fi numai cu 44,000 de ómeni mai mulți. Dacă vom continua țece sau doisprețece ani cu acest spor de recruți, vor putea fi duși înaintea dușmanului cu 450,000 de ómeni tineri mai mulți. Ceea ce vom dobândi dar prin întinerirea armatei va fi mai mult decât număra la 1870 întręga armată germană de câmp. Mai mulți oratori se interesază de sörtea mameilor cu mai mulți copii în vârsta de recrutare. Aceștia pot fi liniștiți, căci și pe viitor mamele, cari vor avé un fiu sub stég, vor pute să reclame pe al doilea. În ce privește pe femeile, cari au copii sau bărbați în landwehr, pentru ele nouele proiecte sunt foarte favorabile, de óre ce ele lasă pe ómenii din landwehr mai mult timp acasă.

Cuvânt ocașional

rostit la ședința festivă a societății de lectură „*Andrei Șaguna*” în presera sântului Andreiu, de G. Tatar, cleric c. al III-lea.

Ilustră adunare!

„S'au adunat asupra noastră némurile de prin prejurul nostru ca să ne perdă pe noi”. Ev. Maccu I. V. XI.

Poporul român, ca tóte celelalte popóre a avut în viața sa țile senine, de bucurie și mulțamire, dar și țile negre, pline de amărăciune și tristețe; pe-când însă altor popóre după vremuri de restricte le-a suris éráși norocul și le-a făcut cu puțință să se ridice voioșe și cu putere nouă din năcasurile ce le-au îndurat, pe atunci ceriul poporului român în decurs de 17 vécuri a fost acoperit tot de norii

FOIȚA.

Nóptea strigoilor.

— Novelă de Zschokke. —

Nădejde.

(Urmare).

„Însă trezitate-am eu, ca să devii necredincios și tă ciunar? Așa e firea omului! după-ce a ucis pe vre o sută de inși, țaruncă vina pe acela, care a scos ferul din pământ, ferul din care s'a făurit cuțitul, cu care a ucis. Auđi dle! Chiar și resuflarea d-tale e apoi de vină, căci fără a resufla nu ai fi comis crimele cele multe din astă-nópte.”

„Și pentru-ce ai jucat apoi în grădina mea rolul de diavol și mi-ai rostit vorbele acele ponderóse: Cine ofere diavolului un fir de pěr, acela se ofere și pe sine lui!”

„Fórté bine! Sau vorbitam un neadevăr? Cine ar putea documenta adevérul mai clar ca d-ta? cerut-am eu un fir de pěr — sau datumi-ai d-ta și necerut? Nu! dar dacă ai vedut pe prima d-tale iubită, pe Lulia, ar fi trebuit să-ți aduci aminte de Fanny. Te-ai ncređut însă prea mult în vėrtutea d-tale, sau póte n'ai cugetat la vėrtute de feliu, căci vėrtutea și religiunea ți-ar fi șoptit: „Fugi înapoi la pavilion!” O dle, îndată ce bate óra ispitei, omul stă față cu păcatul și atunci nu-și mai póte permite multe. Cel mai dintăi cuget ții este atunci, de a-ți preda firul de pěr diavolului.”

„Drept ai, dar puteam eu prevedé una ca acésta?”

„Da! puteai! Trebuia însă să te cugeți și la posibilități! Sau nu ți-a putut veni în minte starostul, când ținea

pe soția aceluia strins în brațe? Nu ți-ai putut închipui, că se va esca foc, dacă arunci lumină în paie? Și că vei săvirși un omor, mănând caii preste posesorul lor?”

„Recunosc, dar nu mă fac mai desperat, căci trebuie să recunosc, că fără întâmplarea cea dintăi nu s'ar fi născut grozăviile celelalte.

„Greșesci dle, căci ce vină purta starostul, fiind-că veni să-și cerceteze soția; ce vină purta paiele, fiind-că steteau acolo în șură și în fine fratele d-tale, care venia în pace cătră casă? Dar tóte întâmplările acestea ți-ar fi putut deveni plăcute, dacă nu ai fi fost condus de patimă! Lumea e bună, dar omul e réu, căci el face paloș și otravă, precăud din aceleași elemente ar fi putut face ușor plug sau medicină salutară! Nă te mai gândi la desvínovățire!”

Inima mi se umplu de disperare, căci îmi vėđui blăstămăția mea în colorile celc mai adevėrate.

„O! și până în nóptea acésta am fost nevinovat, un părinte și soț bun, fără a-mi pute face reproșuri, astăđi: însă nu mai am linisce, onóre și consolare!

„Stai! și în privința asta am să te combat! Nu ai devenit d-ta, ceea-ce esti, în nóptea acésta, căci ai fost de mult deja. Nu poți deveni într'un singur moment din diavol ánger, dacă nu ai deja tóte însușirile diavolesci. Nu lipsesc decât privilegiul ca să arete omul și afară, ceea-ce simte în interiorul seu. D-tale ții lipsesc Lulia — și singurătatea! În fer și pótră dórme focul, deși nevėđut dar dacă le freci la olaltă se nasc scánței. Scánțtea cade în vasul cu praf și într'un singur minut sbóră jumătatea orașului cu fericirea sa cu tot cătră ceriu și totul se preface în cenușă. O! să nu-mi

laude nime pe ómenii cei evlavioși, cari în falnica lor nevinovăție conduc pe păcătoși la spândurătóre!”

„Pe mine me mângăie cuvintele d-tale, căci dacă vorbesci adevérul, lumea întręgă nu e mai bună decât mine și d-ta!”

„Érá și te înșeli” — îmi respunse el — „ții vorbesc numai de o jumătate și nu de lumea întręgă, căci eu mai cred în vėrtute și în nobleța de suflet, în care d-ta nu cređi, dar jumătatea lumei, da! și cu atăta mai mult în timpul acesta, în care spiritele se caracteriséză prin lașitate, egoism, ambițiune și fățarnicie. Aceste sunt și păcatele d-tale, pentru aceste stai aci, ca un judecat înainte mi.

„Posibil să aibi dreptate, dar eu nu sunt mai réu nici mai bun, ca toți ómenii timpului acestuia!”

„Ceea-ce esti d-ta, cugeți, că e și lumea! Crede-me, că noi nu vedem cele din afară în lăuntru nostru, ci tot-deuna cele din lăuntru nostru afară. Totul e o oglindă!”

„Dar pentru sântul — strigal eu ca scos din fire — scapă-me odată, căci écă timpul trece. Și dacă am fost réu — nu m'aș mai putea îndrepta?”

„Ba de sigur — lipsa frânge și ferul!”

„Mântuesce-me deci de mine, soția și copii mei! Eu pot și voi să fiu mai bun, căci observ cu gróză de ce delict e am fost capabil, delict, cari înainte de acésta nici când nu credeam, a le pute săvėrși!”

„Me voi încerca — dar d-ta esci slăbănog! Slăbiciunea e mama tuturor mișeilor. Totuși însă te voi mântui: Cunosci-me acum și scii ce pretind dela d-ta?”

„D-ta îmi esti ángerul meu păzitor!”

suferinței și prigonirile cele mai amare au fost sôrtea, de care cu prisosință s'a făcut părtaș.

O privire și numai fugitivă, asupra istoriei nemului românesc ne va dovedi a ceea ce acest dureros adevăr.

Românii aduși în aceste țeri prin Traian din vastul imperiu roman, cu dulcea lor limbă și cu creștinismul, primit însă numai în ascuns, se aședară aici și avură pace și liniște până atunci până-când brațul viguros al Cesarilor romani a știut să apere cu putere neînfrântă vađa și interesele vastului lor imperiu, dar îndată ce acest braț a slăbit din propria vină, derăpănarea repede a puterii și decădișta imperiului a fost inevitabilă urmare. Cei, cari au trebuit mai întâiu să sufere grele lovituri, au fost mai ales coloniștii romani din Dacia. Asupra lor s'au năpăstuit poporele barbare, precum au fost goții gepidi, hunii și avarii, cu scop de a ocupa ei locurile aceste frumoșe și productive, și a nimici cultura romană dintr'ensele, dar precum „apa trece petrele rămân”, tot astfel au trecut și poporele acestea, ăr viața romană continuată în poporul român format din rămășițele coloniilor romane, deși slăbite în energie a rămas ca un grăunte ascuns în brazdă, din care cândva o nouă și frumoșă holdă are să răsără.

În urma tuturor acestor popore barbare au năvălit și magiarii, cărora le succede a supune și pe românii aflători aici și a încatena pentru vécurile următoare și până în ziua de azi, sôrtea lor de sôrtea poporului magiar.

La început ei au rămas însă nestingheriți în folosirea drepturilor și întocmirilor lor; după ce însă Ungaria ajunse regat sub Ștefan cel sfânt a început de nou istoria suferințelor pentru poporul nostru, căci sub acest rege s'a introdus în Ungaria și succeșive și în Transilvania dreptul feudal, în vécutate că ruia românii, nevoind a părăsi legea lor străbună, sunt rënd pe rënd lipsiți de tôte drepturile lor, căci Ștefan, primind catolicismul, căuta să l impună și supușilor sei români, ăr Bela IV inscenază o persecuție formală contra lor.

De aici înainte ceriul românilor devine din ce tot mai întunecat și cu începutul secolului XVI suferințele poporului român ajung la culme, căci în secolul acesta un nou pericol începe a-l amenința, anume Transilvania devine independentă și alegându-și principii sei naționali, calvinismul ajunge confesiune domnitore, ăr acesta față cu românii a fost de o asprime, cum catolicismul nu a fost nici în timpul celor mai nefermurate ale sale puteri. Precum căntau odinioară papistașii se-și înmulțescă contingentul lor prin români, tot așa se niusesc acum calviștii a-și întări tot prin ei șirurile lor; și pentru a ajunge, mai ușor și mai degrabă la această dorită țintă a lor, ei nu s'au dat în lături nici dela folosirea mijloacelor de volnicie, peșari le au erigiat în legi de stat, subnumirea: „Aprobatae et compilatae constitutiones regni Transilvaniae”, prin cari pe români îi declară de suferiți în țără numai până le va plăce dlor pământeni se-i țină pentru folosul lor, ăr religia lor ortodoxă o declară numai de tolerată. În urma acestora românii erau supuși la fel și fel de batjocuri, dări și persecuțiuni, dar cu tôte persecuțiunile și asprimea legilor, românii cu puține excepțiuni, rămân statornici în credința lor străbună. „Aibi răbdare, căci răbdarea promite ajutorul lui Dumnezeu” (ap. Pavel).

Nu am venit de gēba în pavilion! Dar acum curagiu: Căci cine are curagiu și credință în cele dumnezeesci, acela se va mântui.

Mântuirea.

Vorbind Roșul astfel mi se părū, că haina lui cea roșie luase foc și jur în jur de noi se iviră flacări verđi, ce eșiau din pământ — dar erau arborii.

Colorile se încălciră înaintea mea, până ce se stinseră tôte și eu căđui ameșit la pământ. Se întemplantese ceva cu mine, dar nu șciam ce.

Cu încetul simșii, că-mi revine consciința, în ureche îmi suna un ton plăcut, în jurul ochi-or mei însă era o întunecime, din când în când iluminată prin rađe intensive. Când mi se păreau mai clare cugetile, sunetul și lumina, voiam să meditez asupra stărei mele, dar nu putui de fel ghici, ce s'a întâmplat cu mine!

La trei lucruri însă me gândeam: Sunt ameșit, nebun, sau aproape de môrte. Dar dacă se desface sufletul de nervii, ce mai rămâne? Cu mintea apune și omenimea, omul fără spirit nu e altceva, decât o beșică de spumă aruncată pe valurile furtunoșe de pe suprafața oceanului. Da — ăși-i în mine — împregiurarea aceea m'a făcut criminal, că am perdut credința în Dumnezeu și însu-mi și am fost preocupat de nisce fantasmе și meditațiuni unilaterale,

Astfel cugetând, deschisei ochii. Deasupra mea plutea, ca ținut de nori, Roșul meu, care acum suridea ca un vechiu prietin. În fața lui nu mai putui observa trăsăturile azele de tot reci, ci acum era o ființă blândă, schimbată la față. Dar lumina cea multă me orbî — deci mi se închiseră din nou pleoapele și eu visai mai departe. Nu me puteam mișca de loc.

Răsfoind istoria nemului românesc din acele timpuri și vécând grelele și neomenoșele suferințe la cari a fost el supus, te prinde mirarea, cum de s'a susținut atâtea vécuri, cum de nu s'a stins de pe fața pământului?! Și dacă totuși s'a susținut, ce a contribuit ôrela susținerea lui? Sunt mulți factori și cred a nu greși când între acestia consider ca cel mai puternic „biserica”. Bisericii are se-i mulțămescă poporul român păstrarea neșginită a limbii și a naționalității.

Pôte c'ar fi perit în timpurile acestea de grea cercare, dacă nu s'ar fi încređut în învățăturile frumoșe și mângăitoare ale lui Is. Christos și dacă nu și-ar fi adus aminte de cuvintele: „Nu te teme” (Luca XII. 32), „turmă mică, pentru-că aproape este Domnul de ceiumilți și pe cei smeriți cu duhul îi va mântui”. (Ps. XXXIII. 19.) „nu te teme, căci ochii Dlui spre cei drepti și urechile spre rugăciunile lor îndreptă” (Ps. XXXIII. 16).

Poporul român ori cât de fatală i a fost sôrtea în cursul vremurilor, a rămas neclintit în alipirea sa de biserică, îmbărbătat fiind de ômeni trimiși de provedință, ca metropolitul Demetriu, Ilie Ioreste și Sava Brancovicu, cari au știut să infiltreze învățăturile lui Christos în inima lui, dându-i totodată esemplu în suferință.

În fine la a. 1696, după lungi și grele lupte, ajunge Transilvania sub casa habsburgică. Acum începe a licuri și pentru români o rađa de lumină, începe a resufla și poporul român, ceva mai ușor căci Leopold îi dă libertate religioasă. Durere însă și acesta bucurie a fost scurtă, căci Leopold crescut sub influința Iesuișilor, le dă acestora voie a intra în Transilvania. Ei se năpăstuese asupra românilor grupându-se mai ales în jurul conducătorilor bisericești, așa că incurând au ademenit pe metropolitul Teofil prim promisiuni de a se arăta aplicat a trece la biserică Romei. Môrtea însă îi zădărnici planul care mai târziu totuși s'a realizat, căci următorul seu Atanasie, sedus tot de iesuiși: „a ridicat pumnul și a strêpuns inima miresei sale” (V. Met. d. Popea).

Prin pasul nefast al acestuia s'a rupt masa poporului român în 2 părți. Acum începe pentru românii ortodocși un timp de tristă aducere aminte, ei rămân fără ocărmitori, fără păstori sufletesci, în țara lor nămai află nici o mângăere, și astfel sunt siliți a alerga prin țeri strêine spre a-și aduce preoți în ascuns, ca să satisfacă datorințelor religioșe ereditate dela strămoși. În această stare deplorabilă au rămas românii, cari n'au voit să se lapede de credința, datinele și obiceiurile lor strămoșesci 83 ani, ba mai mult chiar, căci se mai află bărbați, cari trăesc încă și bine își aduc aminte de starea tot vrednică de plâns a bisericești și a credincioșilor, chiar și pe timpul episcopului Vasile Moga, cel dintăiu român în scaun, după reintregirea episcopiei vécuvite.

În cele din urmă provedinței i-s'a făcut milă de suferințele grele și insuportabile ale bieților români și grația divină s'a revêrsat și asupra poporului român, precum odineoră asupra poporului iudeu rob în egipt dîcând cătră Moi-e: „Vécând am vécut necasurile poporului meu în Egipt și strigarea lui am audit și m'am pogorit pe pământ ca se-l conduc în pământul unde curge lapte și miere”.

În adevăr provedința a și trimis românilor ortodocși un regenerator în persôna metropolitului Andreiu br. de Șaguna.

(Va urma.)

Ce e cu mine, sau ce se va alege din mine? me întrebai în vis, căci audii fremăt mare de orașe și sate; audii, cum șuera vécnt prin copaci, cum vijeiau riurile, cari alergau cu șgomot cătră malurile mării — și audii cum căntau păstori cântece vesele din fluier.

„Ce mi se întâmplă? unde me duci?” întrebai eu cu voce debilă.

Preste mine tot mai plutea bătrânul, cu ochii țintiți la mine. „Te mântuesc”, îmi dîse el într'un ton de tót môle.

„Nu-ți mai fie trică. Ți-ai vécut viața și môrtea. Slăbănogule, fi de aci încolo bărbat! De altădată nu te voi mai scăpa!”

După rostirea cuvintelor acestora ărăși mi se întuneca naintea ochilor, mi se părū că sunt într'o pesteră, în care străbătea numai pușoa lumină prin crepăturile părăților. Bătrânul însă tot mai era lângă mine și îmi dîse:

„Acum ăi-am împlinit tôte dorințele, é. é esci mântuit — deci te parășesc!”

„Dar” — dîsei tremurând, Fanny și copii mei — oh, dămi și pe aceia în pustiul acesta!

Bătrânul îmi respuse: „Pe aceia o se-i aibi!”

„Dar sterge, dacă poți, și reamintirea tristă a grozăviilor pentru totdeauna din memoria mea!”

Dă! voi se o sterg! Nici când nu o se te mustre consciința!”

Vorbind astfel se prefăcū în aer și nu-l mai vécui.

Privii uimit în jur de mine, la stâncile ce me încunjurau, căci nu înțelegeam din tôte aceste nimic. Eu me simșiam așa de bine, încât credeam, că totul e o poveste.

Deodată simșii, cum se apropia de mine o ființă nevécută și-mi atinse buzele mele, cu buzele ei calde.

Va urma.)

Cronică.

Țera Oltului, finea lui Novembre, 1892

(Incheere.)

Idea înființării unui organ pedagogic pentru școlele poporale din metropolia noastră se salută cu mare însufățire, prin urmare propunerea surorii reuniuni a învățătorilor din districtul Sibiului în această direcțiune se primesce cu unanimitate, și ne declarăm solidari întru tôte cu părerile numitei corporațiuni cuprinse în punctele 1—13 ale proiectului de propunere, ce s'a stipulat în ședința comitetului central al numitei corporațiuni dela 30 Iunie 1892, ăr biroul reuniunii se însărcinează a aduce la cunoștință acest conlus factorilor competenți.

De însemnătate este și punctul, ce s'a pertractat în privința regulării afacerilor interne prin un „Regulament”. Acesta e un lucru, dela care se așteptă delăturarea multor rele, de cari sufere reuniunea, prin măsurile disciplinare cele prescise față de cei ce nu și împlinesc obligămintele luate sau impuse. Cuprinde 77 de șș. Adunarea generală l'a primit cu unanimitate în mod provisoriu. Și nu ar fi rēu, dacă s'ar publica, căci după cum am cunoștință un astfel de regulament pentru reuniunile noastre nu ar exista și prin unele îndreptări și amplificări, făcute de ômeni competenți s'ar putea obține o uniformitate pentru tôte reuniunile noastre în această privință.

În ședința a treia ce s'a ținut Luni, 9 Novembre, primul obiect a fost: raport asupra rezultatului escrierei de concurs cu premiu, pentru cea mai bună prelucrare a materialului din religione prescise de „normativ” pentru anul al II de școlă.

Lucrul cu acest concurs anulă astfel. Din mai multe motive îndreptățite — pe cari nu le pot insira aci — adunarea generală din anul 1890, prin conlusul luat la propunerea membrului Petru Debu, a însărcinat comitetul central cu studiarea lucrului, cu formularea condițiunilor și escrierea concursului, ceea ce s'a și efectuit în tocmai statorindu-se ca premiu suma de 20 fl. în argint. La primul concurs a intrat, numai un operat subscris „abni”; ăr adunarea generală în speranță, că vor mai intra operate, a decis repetarea concursului, ceea ce s'a întemplant în acest interval, „abni” și-a publicat operatul în colônele „Tel. Român” cu școpul ca cei interesați, din vreme să aibă cunoștință despre conținutul și forma lucrării. Dar nici în urma repetării concursului, alt operat nu a mai intrat și deci comitetul central prin o comisiune din sinul său a censurat operatul. Comisiunea și-a cetit recenziunea în ședința deia 30 Octobree c. când comitetul, în urma raportului, cu unanimitate a decis premiarea operatului lui „abni”. Despre acest demers s'a făcut apoi raport deschîșit adunării generale din cestiune, care după ascultarea propunerii făcută de comitetul central, cu unanimitate a aprobat premiarea operatului, și apoi s'a purces la deschîșirea plicului, care conține numele autorului.

Deschîșându-se plicul de cătră presidiu, între strigări de „se trăescă” se cetesce numele autorilor: Ioan Berescu învățătoriu în Făgăraș și Nicolau Aron preot în Galați. Despre cuprinsul lucrării nu vorbesc nimic, căci acela e cunoscut on. public ce se interesează de astfel de cestiuni și pôte că se vor afa bărbați care se facă o recenziune acestei lucrări, căci după cum sunt informat autorii au intențiunea a o șcôte ca manual și îndreptări și sfaturi binevoitore, ar fi binevenite, înainte de a se tipări.

Prelegerile practice de sub Nr. 11 și 13 din programă s'au ținut de cătră învățătorii Ioan Bonea — compararea adiectivelor — și de cătră Ioan Vlad — din învățământul intuitiv, descrierea tablei, spre mulțămirea tuturor cu succes bun. În jurul acestor prelegeri s'a ținut apoi conferința didactică care a fost adevărată bogăție de învățăături pentru predarea limbii materne în școle. Le putem gratula învățătorilor din Cincu mare Ioan Bonea și Ioan Vlad pentru ocașiunea, ce ni-o au procurat, ca „se ne luminăm în multe cestiuni.

Au urmat apoi critica lui Ioan Mihu, asupra temei: „Preotul și învățătoriu”, de David Chiușdea. A fost ascultată critica în cea mai mare parte favorabilă și s'a decis ca disertațiunea membrului Chiușdea să se publice.

Critica asupra operatului „drepturile și datorințele civile” de I. Capetă făcută de David Chiușdea a dat ansă la conlusul că de ôre-ce, în acel operat să cuprinde mai mult, înșirarea materialului ce e de a se propune, — un fel de plan — comitetul central se-l împărțescă și se-l dee spre lucrare în despărțiminte, ca astfel pe procsima adunarea generală, întreg materialul să fie prelucrat, și distribuit la Jocuri potrivite pe cursurile prescise de „Normativ”. Succes bun dorim acestei direcțiuni laudabile.

Emil Mandocea cetesce lucrarea sa „Principiul concentrațiunei, aplicat practice la predarea geografiei, anume comitatul Huniedôrei”, lucrare zelôșă, dar

mai mult istorică și teoretică, decât practică. Resultatul a fost bun.

A urmat apoi referadele comisiunilor, însărcinate cu cenzurarea rapoartelor. Tote rapoartele s'au primit cu excepțiunea celui de cassă, care ajungând pe mâna unei comisiuni, care n'a știut de unde să prindă lucrul, pe baza unui raport scris numai cu cerusa pe un petec de hârtie, s'a împedecat chiar referentul, încât nime nu a știut să refereze, s'a însărcinat comitetul central cu clarificarea lucrului.

Raportorul comisiunii, pe lângă alte propuneri pe cari nu le pot înșira — a făcut o propunere, care a produs o adevărată furtună, anume: minoritatea cădută cu propunerea pentru regularea momentană a afacerilor cassei, care cu majoritate a fost luată dela ordinea zilei, a introdus din nou această chestiune în protocolul comisiunii pentru propuneri, cu următoarea propunere: Tacele curente și restante se se solvază cu această ocaziune respective se se transcrie obligațiunile propuse de comitetul central; și dacă în termen de patruzeci de zile nu se vor solvi tacele, conform §-lui 32 din statute se se ceară desființarea reuniunii. Dar și de astă dată chestiunea a fost luată dela ordinea zilei, cu majoritatea deja amintită de 7 voturi plus votul presidiului despărțământului Agnita, care a declarat, că „e o pată pe reuniune, când membrii ar subscrie obligațiuni“. Urmarea acestei de a doua înfrângere a fost, că primul secretariu Ioan Berescu, și casariul general și-a dat demisiunea și ședințele au fost întrerupte. Tot asemenea și presidiul desp. Făgăraș N. Aron a declarat, că dacă în 40 de zile nu se regulază chestiunea taceșelor, își va da la timpul seu demisiunea.

În timpul întreruperii ședințelor presidiul desp. Agnita și Făgăraș s'au pus pe lucru și au încasat din tacele curente 60 fl. momentan, după aceea s'au continuat desbaterile până la fine, cu o monotonie esemplară... Despre partea socială a acestei adunări, incurând

Brebenel.

Raport general

despre activitatea dezvoltată de reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul XI al Făgărașului dela ultimă adunare generală districtuală 10, 11 și 12 Novembre 1891, până la adunarea generală prezentă, din 8, 9 și 10 Novembre 1892.

I.

Despre activitatea comitetului central.

Comitetul central a ținut preste tot 3 ședințe și anume la 28 Februarie, la 16 Octombrie și la 30 Octombrie 1892.

Preste tot se observă, că ședințele comitetului au fost slab cercetate.

În aceste ședințe ale comitetului central s'au efectuat mai multe lucrări, despre care vom aminti și s'au adus următoarele concluse:

1. Pe baza hotărârii adunării generale ultime, comisiunea alasă pentru regularea afacerii financiare a fost convocată pe 21 Februarie, care intrându-se a și reușit a lumina chestiunea, după cum se poate vedea la capitolul III din acest raport. (Es. Nr. 2/892.)

2. Concluzul, prin care s'a efectuat publicarea mulțamitei publice, tuturor p. t. domni cari au donat cărți bibliotecei noastre, (Es. Nr. 7/892.)

3. Conform decisului adunării generale districtuale, s'au prelungit termenul concursului literar cu 30 zile (Es. Nr. 101/891.)

4. Concluzul, prin care se ia la cunoștință activitatea dezvoltată de către despărțământul Făgăraș. (Es. 18—26/892.)

5. Concluzul, prin care se ia la cunoștință cărțile donate de Georgiu Aiser comerciant în Făgăraș, pentru biblioteca noastră. (Es. Nr. 15/892.)

6. Concluzul, prin care se ia la cunoștință activitatea despărțământului Cohalm. (Es. 8—14/892.)

7. Concluzul, prin care se ia la cunoștință activitatea despărțământului Agnita. (Es. 28—36/892.)

8. Concluzul, prin care se ia la cunoștință protestul comisiunii verificătoare, contra constituirei despărțământului Agnita. (Es. 37 și 38 din 1892) despre ce se va raporta în special, la locul seu.

9. Concluzul, prin care se nulifică constituirea despărțământului Agnita și se ordinesă o nouă constituire. (Es. Nr. 53/892.)

10. Concluzul, prin care se incunoscituțază presid. desp. Agnita despre nulificarea stipulării de diurne funcționarilor reuniunii. (Es. 29 și 54/892) despre ce se va raporta și la locul seu.

11. Concluzul, prin care se cer informațiuni dela oficiul parochial gr. or. din Cincumare în privința ținerei adunării generale districtuale acolo. (Es. 45/892.)

12. Concluzul, prin care se ia la cunoștință invitarea comunei bis. Cincumare ca se țină acolo adunarea generală districtuală.

13. Concluzul, prin care se storese că adunarea gen. districtuală se se țină la 8, 9 și 10 Novembre.

14. Concluzul, prin care se statorosece material didactic metodic pentru adunarea generală districtuală.

15. Concluzul prin care se incunoscituțază: D. Chiujdea Emil Mandocea și comisiunea: Ioan Bonea, Ioan Mihu și

Ioan Vlad, a se pregăti cu lucrurile scripturistice pentru adunarea districtuală.

16. Concluzul, prin care se ia la cunoștință rațiocinul producției literare, arangiată de despărțământul Făgăraș în comuna Breaza. (Es. 57.)

17. Concluzul, prin care se cere dela Trandafir Dragomir, conspectul cărților colectate de densusul pentru bibliotecă.

18. S'a rezolvit concluzul adunării generale, cumpărându-se un catalog legat pentru cărțile din bibliotecă (Es. 61—1892.)

19. Concluzul, prin care operatul intrat la concursul cu premiu se da unei comisiuni spre cenzurare.

20. Concluzul, prin care se decide ca în 30 Octombrie se se țină o ședință a comitetului central în care se se censureze operatul intrat la concursul cu premiu pe baza raportului comisiunii.

21. Concluzul, prin care se cere dela presidiul despărțământului, conspectele membrilor pe anul 1892/93 școlariu.

22. Concluzul, prin care se cere dela presidenții despărțământului, a administra, tacele incasate în decursul anului casariului general, pe lângă un conspect detaiat despre restanți.

23. Concluzul prin care se incunoscituțază primăria comunală din Cincumare, despre ținerea adunării generale districtuale acolo.

24. Concluzul, prin care se respinge cerea lui Moise Nicorescu de a fi absolvat de plățirea taceșelor curente și restante la fondul reuniunii.

25. Concluzul, prin care s'a convocat comisiunea însărcinată cu compunerea regulamentului afacerilor interne.

26. Concluzul, prin care operatul intrat la concursul cu premiu, a lui „Abni“.

27. Concluzul prin care se face cunoscut oficiului parochial ordinea serviciului divin, cu ocaziunea deschiderii ședințelor adunării districtuale.

28. Conform concluzului adunării generale s'a dispus ca se se lege cărți din bibliotecă în sume de fl. cr. (?) acărui conspect se poate vedea sub Nr. 61 a protocolului de esibite și anume:

Tote aceste concluse s'au și adus la îndeplinire, cu excepțiunea celor 21 și 22, la care presidiul despărțământului Agnita, până la compunerea acestui raport nu a răspuns.

Însărcinările impuse de adunarea generală districtuală ote s'au rezolvit, cu excepțiunea acelor prin care comitetul central a fost însărcinat a procura și a tipări blanchete pentru membrii onorari.

Nu s'a putut rezolvi acest concluz din cauză, că astfel de blanchete nu s'au putut pregăti în Făgăraș, ba nu s'au putut nici din alte orașe a se căpăta. De aceea comitetul central s'a pus în legătură cu un librariu din centru reuniunii, ca prin acesta să se comande blanchetele de lipsă din Viena, și până la compunerea acestui raport nu s'au putut obține rezultatul dorit. De alt cum în privința executării acestui concluz și anume în privința numărului și categoriei blanchetelor se va face la locul seu o propunere meritorică.

Intru cât alte concluse nu s'au adus esact la îndeplinire se va vedea și din cele următoare.

Varietăți.

* (Bugetul orașului Sibiu.) Noul proiect de buget al orașului Sibiu, și care a fost primit fără modificare reprezentanța orașului prevede suma veniturilor cu 216,468 fl. 49 cr.; și a erogatelor cu 216,367 fl. 12 cr.

* Arhiducele Ferdinand și-a început călătoria în jurul pământului.

* (Ciprian Porumbescu.) Cetim în „Gaz. Bucovinei“. Cetitorii nostri și or fi aducând aminte cu câte aplause din partea numărului public din toate națiunile a fost reprezentată anul trecut la Biserica Albă opereta „Crai nou“, textul de laureatul V. Alecsandri, musica de regretatul nostru compatriot Ciprian Porumbescu. O persoană de pozițiune superioară, și cum se vede, și de o inimă nobilă de aici din capitală umblă cu ideea, ca din pietate cătră, durere, prea de timpuriu decedatul compositor al acelei frumoșe operete, libretul ei să se traducă în limba germână și apoi opereta să se reprezenteze în teatrul germân din Cernăuți. După cum suntem informați acest domn ar fi și făcut părintelui repozatului Ciprian Porumbescu propunerea, ca să-i trimită partitura operetei spre a se consulta cu persoane competente asupra posibilității unei traduceri și ce e mai mult și mai esențial, asupra putinței de a potrivi textul german la musica originală a operetei

De altă parte, directorul corului metropolitan din Moscva, care e totodată și profesor la conservatorul de acolo, dl Smolenschi, s'a adresat cătră părintele lui Ciprian Porumbescu cu rugarea, să-i trimită toate compozițiunile religioșe ale repozatului seu fiu, spre ale esecuta în Rusia. Părintele lui Ciprian Porumbescu, după cum aușim, s'a declarat gata a satisface fără nici o recompensă ambelor acestor cereri.

* (Facultatea de medicină la universitatea din Cernăuți.) Luni, Maj. Sa împăratul a primit în audiență delegațiunile asociate ale comitetului țerei și orașului Cernăuți, compuse din baronul Nicolae Mustatza, Antoniu de Kochanowski și Wagner, sub conducerea domnului Iancu Lupul, mareșal al țării, precum și delegațiunea universității din Cernăuți condusă de rectorul Dr. Emilian Voiuțchi. Împăratul a ascultat preagrațios dorințele deputațiunilor și le-a asigurat, că se va ocupa cu deamănuntul cu afacerea înființării unei facultăți de medicină și se va nisui a împlini, în înțelegere cu guvernul dorințele universității din Cernăuți. Maj. Sa s'a adresat apoi cătră fie-care membru din deputațiuni cu cuvinte preagrațioșe. Deputațiunile s'au prezentat și la dl baron de Gautsch, ministru de culte și instrucțiune publică, care a promis și el că va examina cu deamănuntul toate momentele hotărâtoare în această chestiune; scrie „Gaz. Bucov.“

* (Afacerea Zappa.) Camera grecăscă a aprobat în ședința ei din 12 Decembre atitudinea guvernului față de România, cu 130 contra 7 voturi și 13 abțineri.

* (Contra căsătoriei civile) Steiner, episcop cat. în Alba-Regală (Székes Fehérvár), într'un circular al seu dispune, că la „orate“ de seară, în esplicarea catechismului se se predice credinșoșilor că, întâi: căsătoria e sacrament, a doua încheierea căsătoriei aparține singur autorității bisericicești, a treia: biserica condamnă căsătoria civilă, a patra: căsătoria civilă dejosese demnitătea familiilor creștine și pentru aceea poporul trebuie să facă totul, ca aceea să nu aibă nici o trecere. În fine recomandă credinșoșilor enciclica „Arcanum“, a lui Leon XIII, care combate toate motivele aduse pentru spriginirea căsătoriei civile.

* Raportul anual al societății academice „România Jună“ din Viena pe anul al 23-lea administrativ cuprinde în partea generală o reprivire interesantă a lucrărilor și dezvoltării acestei societăți. Partea specială: Societatea numără 26 membri fundatori, 85 onorari, 53 emeritați și 33 ordinari. Societatea a ținut 11 ședințe ordinare, 1 estraordinară, 1 literară și 1 festivă; foi și reviste au încurs la societate în număr de 43; biblioteca conținea la finea anului administrativ 1891/2 1016 opuri în 808 volume. Averele societății în obligațiuni este de 8 290 fl. 40 cr. bani gata 2456 fl. 71 cr. Averele totală e de 11,630 fl. 91 cr.

* (O mare binefacere.) Din Poiana Sărată ni se scrie: S'au strecurat două luni de zile, de când trecerea locuitorilor din Transilvania și Ungaria în România fu cu totul interdișă prin vama Oituz, din cauza bântuirii colerei în Ungaria. Mult au avut să suferă materialicesce din astă cauză comitatul Treiscaune, dar mai ales locuitorii din comuna Poiana Sărată, care e situată chiar la granița țării, căci acești locuitori numai câștigându-și cele necesare pentru viață în România au putut și vor pute esista. Ar fi ajuns locuitorii din comuna Poiana Sărată la sapa de lemn dacă nu fi scăpa onoratul domn protopop Ioan Băloiu, bărbat și păstor cu durere de inimă pentru turma sa. Vădând dl protopop Ioan Băloiu, că nu sunt prospecte de a se deschide vama României, telegrafice a rugat pe dl prim ministru al României dl Lascar Catargiu, ca să scape pe locuitorii dela peire, dând voie celor din Poiana Sărată a trece în România. (Amintesc că dl Lascar Catargiu prețuesce foarte mult pe dl protopop Ioan Băloiu, care se bucură de favore și cinste mare la cei mai însemnați bărbați în România). Rugarea fi fii ascultată, căci etă ce telegramă primii în 1 Decembre 1892: *Protopopului Ioan Băloiu Sosmezó: Aprobat trecerea locuitorilor numai din Poiana Sărată în România prin Oituz.*

Pentru ministru

Dr. I. Felix.

Acăsta telegramă a dat curagiu omenilor din Poiana-Sărată ari căduseră în desperare.

În numele parochienilor gr. or. cari au fost scăpați dela miserie de bunul lor păstor, aduc mulțamită dlui protopresb. Ioan Băloiu pentru intervenirea sa și doresc ca Dumnezeu să îl prelungescă zilele spre fericirea parochienilor sei.

I. Oltean.

* (Cas de mărte) Ni se scrie următoarele: Sâmbătă în 14/25 Novembre a. c. am petrecut la cele eterne pe parochul nostru gr. or. din Rohia, asesor al scaunului protopopesce, membru la congregațiune a comit. Solnoc-Dobăca, în etate de 41 ani, care de 20 ani funcționează ca paroch, și care în urma unei suferințe scurte, apărindere de plumăni Mercuri în 11/23 Novembre la 11 ore din ziua s'a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului. Înmomentarea a fost foarte frumoșă, un public numărșos din loc și comunele vecine era adunat. Inteligența din opidul Lăpușul unguresc fără deosebire de naționalitate și confesiune în număr mare a participat la înmomentare, acolo era protopretorele, pretorele și mulți oficiali dela felurite officii, un număr frumos de preoți gr. cat. veniți din depărtări spre ași face onorurile față de defunctul, care era un om iubit și

stimat de toți, cărora li s'a dat ocaziune a' l' cunosce. Parochienii și cei din prejur îl deplâng căci densus era în stare a da sfatul seu tuturor, și de acolo au urmat, că alergau la sfatul seu; ușile lui erau deschise bogatului și s'eracului deopotrivă.

Serviciul Dumneșcesc al înmormântării l'a condus dl protopop tractual Samuil Cupșa, însoțit de 8 preoți toți îmbrăcați în ornamente bisericesci, negre foarte frumoșe. Amintesc, că pre lângă alte neajunsuri și lipsa ce are de a îndura preoțimea de pe aici, cel puțin ornamentele bisericesci sunt deplin corespunzătoare. Cuvântarea funebrală o a ținut dl protopresbiter, care îi face onore, între altele dice oratorul „Am perdut pe cel mai harnic preot din tract, ér societatea un membru activ, harnic și amabil, dovadă este acest onorat public ales ce'i încungiură cociugul etc. Toți căți l'am cunoscut îl deplângem.

Dumneșcu s'el ierte, și în sinul lui Avram s'el odichnescă!

* (Nebunie modernă.) Se vede, că în lumea asta modernă, liberală etc. nu numai între ómeni, dar și între dobitoce și în special între căni există diferință de stare socială. Sunt căni, pe cari bieții, tot omul îi huiduiesce și sunt căni domnesci, cari trăiesc lume d'albă. Acestia din urmă sunt bine grișiți, ținuti cu mánări scumpe și chiar când mor, se învrednicesc de înmormântare splendidă. Din Salzburg se scrie, că țilele aceste a sosit în Ascha fenburg un vagon deosebit, cu cadavrul cánelui mort a principesei Arenberg. Cadavrul a fost însoțit de patru servitori în uniformă. El va fi transportat la Gent, unde se va înmormenta. Vagonul, care a fost împodobit s'erbătorește, n'a constatat decât 600 mărci!

Loterie.

Sâmbătă, în 18 Decembre 1892.

Table with lottery results for Timișóra and Viena, showing numbers and amounts.

Bursa de Viena și Pesta.

Diu 16 Decembre, 1892.

Viena B.-Pesta.

Table with financial data for Vienna and Pest, including gold rents and exchange rates.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1892.

Main railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Budapesta-Rușava-Vercerova, etc.), train types, and departure/arrival times.

Nota: Órele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceți de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. Numerele cele grase însemnă órele d'noapte.